

פרק ט': הגבעונים

Chapter 9: The "Gibeonites" - A Turning Point: The Intersection of Human Effort & Divine Providence

"כבוש הארץ"		"ברית על הארץ"	
9	ברית עם הגבעונים	1	חזק ואמץ
10	מלחמת מלכי הדרום	2	מרגלים
11	מלחמת מלכי הצפון	3,4	חציית הירדן, אבני גלגל
12	שירת מלכי כנען	5	מילה ופסח
		6	כבוש יריחו
		7,8	עי
		8 ₂	ברכות וקללות בשכם

2. הגבעונים מול מלכי כנען – ט:א-ב

(א) ויהי כששמע כל המלכים אשר בעבר הירדן בָּהָר וּבְשֹׁפְלָהּ וּבְכָל חוֹף הַיָּם הַגָּדוֹל אֶל מוֹל הַלְּבָנוֹן הַחֲתִי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי הַפְּרָזִי הַחֲתִי וְהַיְבוֹסִי: (ב) וַיִּתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּחֵם עִם יְהוֹשֻׁעַ וְעִם יִשְׂרָאֵל פֶּה אֶחָד:

4. כחות הצפון – יא:א-ב

וַיְהִי כִשְׁמַע יְבִיו מֶלֶךְ חָצוֹר וַיִּשְׁלַח אֶל יוֹבָב מֶלֶךְ מִדּוֹן וְאֶל מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן וְאֶל מֶלֶךְ אֲכָשָׁף: וְאֶל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מִצְּפוֹן בָּהָר וּבְעֶרְבָה נֹגֵב כְּנָרוֹת וּבְשֹׁפְלָהּ וּבִנְפוֹת דּוֹר מֵיָם: הַכְּנַעֲנִי מִמִּזְרָח וּמֵיָם וְהָאֱמֹרִי וְהַחֲתִי וְהַפְּרָזִי וְהַיְבוֹסִי בָּהָר וְהַחֲתִי פָתַח חֶרְמוֹן בְּאֶרֶץ הַמִּצְפָּה:

1. חציית הירדן (ה:א)

וַיְהִי כִשְׁמַע כָּל־מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיָּרְדֵּן יָמָּה וְכָל־מֶלֶךְ הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל־הַיָּם אֶת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יִקְנָק אֶת־מִי הַיָּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עַד־עֶבְרָם וַיִּמָּס לָבָבָם וְלֹא־הָיָה בָּם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

3. כחות הדרום – י:א-ג

וַיְהִי כִשְׁמַע אֲדָנִי צִדְק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם כִּי לָכַד יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעִי וַיַּחְרִימָהּ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ כִּן עָשָׂה לְעִי וּלְמַלְכָּהּ וְכִי הִשְׁלִימוּ יוֹשִׁבֵי גִבְעוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו בְּקֶרֶבָם: ... וַיִּשְׁלַח אֲדָנִי צִדְק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶל־הוֹהֵם מֶלֶךְ חִבְרוֹן וְאֶל־פְּרָאִם מֶלֶךְ־יֶרֶמוֹת וְאֶל־יָפִיעַ מֶלֶךְ־לָכִישׁ וְאֶל־דָּבִיר מֶלֶךְ־עֵגְלוֹן לֵאמֹר:

5. בר' יא:א

וַיְהִי כָל־הָאֶרֶץ שָׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים

6. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת נח סימן יח

רַבִּי אִיבּוֹ בִּשְׁם רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר, בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת חָלְקוּ בָּאֵי עוֹלָם עַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֶחָת כָּאֵן וְאֶחָת בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ שְׁנֵאֲמַר: וַיִּתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּחֵם עִם־יְהוֹשֻׁעַ וְעִם־יִשְׂרָאֵל פֶּה אֶחָד (יהושע ט, ב). וְאֶחָת בִּימֵי גוֹג וּמָגוֹג, שְׁנֵאֲמַר יִתְצָבוּ מְלָכֵי־אֶרֶץ רוּזְזִינִים וְרוּזְזִינִים נֹסְדוּ־יַחַד עַל־יִקְנָק (תהלים ב, ב)

Tanchuma Noah 18

R. Aibu stated in the name of (R. Eliezer the son of) R. Yosé the Galilean: Mankind rebelled against the Holy One, blessed be He, three times. The first rebellion was this one; the second occurred in the days of Joshua, as it is said: They gathered themselves together, to fight with Joshua and with Israel, with one accord (Josh. 9:2); and the third will transpire in the days of Gog and Magog, as it is said: The kings of the earth stand up and the rulers take counsel together against the Lord (Ps. 2:2).

9. בראשית פרק לג:יח-כ

(יח) וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׂכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בָּבֹאוֹ מִפְּדוֹן אֶרֶם וַיַּחֲנוּ אֶת פְּנֵי הָעִיר: (יט) וַיִּקְּנוּ אֶת חֲלָקֶת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אֶהְלֹו מִיַּד בְּנֵי חָמוֹר אָבִי שְׂכָם בְּמֶאֱהָ קֶשִׁיטָה: (כ) וַיָּצֵב שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ אֶל־לֵהִי יִשְׂרָאֵל:

10. בראשית פרק לה:א

וַיֹּאמֶר אֶל־לֵהִים אֶל יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית אֵל וְשָׁב שָׁם וַעֲשֵׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לַאֲלֹהֵי הַנִּרְאָה אֲלִיד בְּבֶרֶחַךְ מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אֲחִיד:

11. בראשית פרק לה:כז

וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו מִמֶּרָא קְרִית הָאֲרָבָע הוּא חִבְרוֹן אֲשֶׁר גָּר שָׁם אֲבִרָהִם וַיִּצְחָק

מעשה אבות סימן לבנים

7. בראשית יב:ו-ט

(ו) וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׂכָם עַד אֵלּוֹן מוֹרָה וַהֲכַנְעֲנִי אֹז בְּאֶרֶץ: (ז) וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנוּ אֶת הָאֶרֶץ הַזֹּאת וַיָּבֹן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' הַנִּרְאָה אֵלָיו: (ח) וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם הִקְרָה מִקְדָּם לְבֵית אֵל וַיֵּט אֶהְלֵה בֵּית אֵל מֵיָם וְהָעִי מִקְדָּם וַיָּבֹן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' וַיִּקְרָא בִּשְׁם ה': (ט) וַיִּסַּע אַבְרָם הַלּוֹךְ וַנְּסוּעַ הַנִּגְבָּה:

8. בראשית יג:יח

וַיֵּאָהֵל אַבְרָם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בְּאֵלֶי מִמֶּרָא אֲשֶׁר בְּחִבְרוֹן וַיָּבֹן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה':

Rashi Deut 20:10

Scripture is speaking of a war which is not obligatory upon them (as was the war against the seven nations of Canaan, referred to in v. 16), as it is distinctly stated in this section (v. 15) "Thus thou shalt do unto all the cities which are very far [from thee]" etc. (Sifrei Devarim 199:1).

Rambam Laws of Kings ch 6

1. War, neither a *milchemet hareshut* or a *milchemet mitzvah*, should not be waged against anyone until they are offered the opportunity of peace as Deuteronomy 20:10 states: 'When you approach a city to wage war against it, you should propose a peaceful settlement.' If the enemy accepts the offer of peace and commits itself to the fulfillment of the seven mitzvot that were commanded to Noah's descendants, none of them should be killed. Rather, they should be subjugated as *ibid.*:11 states: 'They shall be your subjects and serve you.'

3. It is forbidden to lie when making such a covenant or to be untruthful to them after they have made peace and accepted the seven mitzvot.

5. Joshua sent three letters to the Canaanites before entering the promised land: At first, he sent them: 'Whoever desires to flee, should flee.' Afterwards, he sent a second message: 'Whoever desires to accept a peaceful settlement, should make peace.' Then, he sent again: 'Whoever desires war, should do battle.'

12. רש"י דברים פרק ב

(י) כי תקרב אל עיר. במלחמת הרשות הכתוב מדבר, כמו שמפרש בענין "כן תעשה לכל הערים הרחוקות וגו'" (ספרי):

13. רמב"ם הלכות מלכים פרק ו

הלכה א: אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום. אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה. שגאמר (דברים כ, י) "כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום". אם השלימו וקבלו שבע מצות שגאמר (דברים כ, יא) "יהיו לך למס ועבדוך"....

הלכה ג: ואסור לשקר בביתם ולקבץ להם אחר שהשלימו וקבלו שבע מצות:

הלכה ה: שלשה כתבים שלח יהושע עד שלא נכנס לארץ. הראשון שלח להם מי שרוצה לברח יברח. וחזר ושלח מי שרוצה להשלים ישלים. וחזר ושלח מי שרוצה לעשות מלחמה יעשה...

14. רמב"ן שם

אבל קריאת השלום אפלו במלחמת מצוה היא שחייבים לקרא לשלום, אפלו לשבעה עממים, שהרי משה קרא לשלום לסיוחון מלך האמורי ולא היה עובר על עשה ועל לא תעשה שבפרשה, כי החרם תחרימם (דברים כ: י"ז), ולא תחיה כל נשמה (דברים כ: ט"ז). אבל הפרש שביניהם כאשר לא תשלים ונעשתה מלחמה...

Rambam Laws of Kings ch 6

Why was the matter difficult for the princes of Israel to accept to the point that they desired to slay the Gibeonites by the sword were it not for the oath they had taken? Because they made a covenant with them and Deuteronomy 7:2 states 'Do not make a covenant with them.' Rather, the laws governing their status would have prescribed that they be subjugated as servants. Since the oath was given to them under false pretenses, it would have been just to slay them for misleading them, were it not for the dishonor to God's name which would have been caused.

15. רמב"ם מלכים ו:ה

אם כן מפני מה הערימו יושבי גבעון. לפי ששלח להם בכלל ולא קבלו. ולא ידעו משפט ישראל ודמו ששוב אין פותחין להם לשלום. ולמה קשה הדבר לנשיאים וראו שראוי להכותם לפי חרב לולי השבועה. מפני שקרתו להם ברית והרי הוא אומר (דברים ז, ב) "לא תכרת להם ברית" אלא היה דינם שיהיו למס עבדים. והואיל ובטעות נשבעו להן בדין היה שיהרגו על שהטעום לולי חלול השם:

+/השגת הראב"ד/ אם כן מפני מה הערימו יושבי גבעון וכו'. א"א כל זה שבש שלא שלח להם יהושע להשלים אלא עד שלא עברו את הירדן אבל אחר מיכן אין מקבלין אותן. +

Rashi Yehoshua 9:4

And they too proceeded with deception just as the sons of Yaakov dealt with trickery with Chamor, the father of Shechem, who was a Chivite. The people of Givon were descendants of the Chivites, as it is said in this context.

16. רש"י יהושע פ"ט

(ד) ויעשו גם המה בערמה כמו שעשו בני יעקב בערמה (בראשית לד) ובחמור אבי שכם שהיה חוי, ויושבי גבעון מן החוי היו, כמו שאמור בענין.

17. רד"ק יהושע פרק ט

- (ד) גם המה - דרשו בו לרבות על בני יעקב שבאו להם במרמה כמו שאומר במרמה וידברו והם היו החוי
- ויש לפרש גם לרבות על בני יריחו ועי כי הם עשו עם בני ישראל להשמר מהם כמו שאמר ויריחו סוגרת ומסוגרת או להלחם עמהם כמו עי והם עשו גם הם כן אבל בערמה באו אליהם להשלים עמהם
- ויש לפרש עוד גם לרבות על ערמת ישראל לפי מחשבת החוי כי הם חשבו כי בערמה הכו ישראל יריחו ועי ששלחו להם להשלים כדי שלא ישמרו מהם ואחר כך הכו והם באו להם בערמה אף על פי שהם בעצמם ידעו כי סופם לגלות להם ערמתם חשבו אחרי שיכרתו לנו ברית לא יעברו על בריתם אף על פי שיתגלה להם הערמה אחר כך: